

i stanovitu prednost liku *Europa*. Mislim da bi nas Zeus ošinuo svojim strašnim pogledom pokušamo li „evropeizirati“ njegovu ljubimicu *Europu*. U tom značenju valja ostaviti samo *Europa* jer u tom kolebanja nije ni bilo.

Mile Mamić

KONTAKTIRATI KOGA ILI S KIM?

(o jednom sintaktičkom anglizmu u našem jeziku)

U posljednje vrijeme engleski jezik sve više postaje sredstvo internacionalne komunikacije. Stoga on vrši znatan uticaj na ostale jezike, pa ni naš jezik u tom smislu nije izuzetak. Uticaj engleskog jezika ostvaruje se na dva nivoa – leksičkom i gramatičkom. Uticaj na leksičkom planu mnogo je izraženiji, o čemu svjedoči i veliki broj anglizama u Klaićevu Rječniku stranih riječi, dok je na gramatičkom planu manje uočljiv. Mada je ovaj drugi uži po obimu i slabiji po intenzitetu, on je i mnogo opasniji, jer je gramatika određenog jezika stabilan sistem s unutrašnjom koherencijom, koji ne trpi namećanje spoljnih, odnosno tuđih elemenata. Ovo pravilo odnosi se i na naš jezik.

Primjer uticaja engleskog jezika na sintaktičkom nivou je rekcija glagola *kontaktirati*. U engleskom jeziku *contact* može biti glagol, pridjev i imenica. Značenje glagola je, prema Websteru: „dovesti u kontakt“, „ostvariti kontakt“ ili „biti u kontaktu“, a rekcija mu je, za razliku od našeg jezika, bez prijedloga (na primjer: *I contacted him* – Ja sam ga kontaktirao). Takva konstrukcija nije u duhu našeg jezika. U nas taj glagol zahtijeva objekat u instrumentalu s prijedlogom

s(a), dakle: *kontaktirati s kim* ili *s čim* (*Kontaktirao sam s njim* i sl.). O tome, pored ostalog, svjedoči i primjer dat u Rečniku srpskohrvatskog književnog i narodnog jezika SANU (knj. X, str. 147) i Rečniku srpskohrvatskoga književnog jezika MS i MH (knj. II, str. 829): *Često smo kontaktirali i sa starijim piscima levo orijentisanim*. Pod uticajem engleskog jezika i u nas se počeo javljati uz ovaj glagol objekat u akuzativu bez prijedloga. Tako smo u jednom listu zabilježili ovaj primjer: *On obećava da će kontaktirati meteorološki brod*. I u svakodnevnom govoru, a posebno u administrativnom stilu, čuje se: *Trebalo bi kontaktirati toga i toga druga ili tu i tu ustanovu* i sl. Jasno je da u svim ovim slučajevima treba pisati i govoriti: *On obećava da će kontaktirati s meteorološkim brodom* (ili: *ostvariti kontakt s meteorološkim brodom*). – *Trebalo bi kontaktirati s tim i tim društvom ili s tom i tom ustanovom*.

Inače, sa stanovišta standardnojezičke pravilnosti, problematična je, kako smo vidjeli, samo rekcija ovoga glagola. U tvorbenom i morfološkom pogledu nema nikakvih problema, jer se tvori i konjugira po obrascu uobičajenom u našem jeziku: latinska leksema postaje korijenska morfema glagola, na koju se dodaje *-ira-*, koji nosi značenje leksičke kategorije, a na njega pojedini nastavci (sa značenjem glagolskog oblika lica i broja), već prema konjugacionom obliku u kome se glagol javlja. Pri tome je zanimljivo da se *-ira-* javlja u obje varijante, o čemu svjedoči i činjenica da se osim ovog oblika u pomenutim rječnicima ne navodi nijedan drugi.

Sa stanovišta leksičke norme, moglo bi se raspravljati o mogućnosti zamjenjivanja glagola *kontaktirati* riječima i konstrukcijama našeg porijekla (*saobraćati*,

biti u vezi, biti u dodiru, stupiti u vezu i sl.), ali to izlazi iz okvira naše teme. Nas ovdje zanima samo rekcija toga glagola u našem jeziku.

Na pitanje postavljeno u naslovu može se dati jasan i nedvosmislen odgovor:

Pravilno je *kontaktirati s kim*, a ne *kontaktirati koga*. Takvu rekciju imaju i sve naše zamjene glagola *kontaktirati* (*saobraćati s kim, biti u vezi s kim, biti u dodiru s kim, stupiti u vezu s kim* itd.).

Danko Šipka

JEDAN NEREGISTROVANI GLAGOL

Sa završetkom Rječnika hrvatskoga ili srpskoga jezika, JAZU, Zagreb, 1880–1976., okončani su vrlo značajni leksikografski poslovi i omogućeno stručnjacima i drugim zainteresiranim da se lakše informiraju kad je riječ o leksičkom blagu srpskohrvatskog jezika. Pa ipak, ostalo je i neregistrovanih leksema, ne samo u tom nego i u drugim rječnicima, završenim i onim koji su izdani djelimično.¹ To se odnosi, u prvom redu, na dijalekatsku leksiku, s obzirom da raspolazemo sa relativno malo dijalekatskih rječnika, naročito kad su u pitanju dijalekatski rječnici štokavskog narječja.

Iako je za Rječnik JAZU ekscerpiran ogroman materijal, ni u njem kao ni u drugim rječnicima nije registrovan glagol *vrnositi se* (*vrhnositi se*) koji je upotrijebio I. F. Jukić u svom „Bosanskom prijatelju“.

¹ V. Rečnik srpskohrvatskog književnog i narodnog jezika, SANU, Beograd, 1965; Rečnik srpskohrvatskoga književnog jezika, MS/MH, Novi Sad – Zagreb.

u II. i III. knjizi.² Pri tom je dosta značajno da je u II. knjizi „Bosanskog prijatelja“ ovaj glagol upotrijebljen u narodnoj pripovijeci i u nešto drukčijem fonološkom liku: „... putnik bude zaustavljen, s kćerju kraljevskom ponudjen. Putnik, nije se ulogo *věrnjosio*, kralja poljubi u ruku, dievojci *pěrsten* izvadi...“ (III, 173).

U III. knjizi Jukić ga je upotrijebio dvaput u pripovijedanju o svojim doživljajima prilikom odvođenja u progonstvo u Carigrad: „Sad Turčin morade hoćeš nećeš konja dati i s nama se uputiti, iz početka *vrnoseći* i vezirom se prieteći, poslje pako i ušuti“ (III, 73.)

„Binbaša i sam je za svoju službu trebao tri konja, te prije nas pohvatao. Zato mu kaže da mu *se vrnositi* neima koristiti – to je služba carska i plaća se sat groš i 5 parah“ (III, 73–74).

Leksema je, nesumnjivo, iz narodnog govora, a po kontekstu je jasno da joj je značenje: *praviti se važnim ističući neku svoju prednost*, što upućuje na vrlo staru složenicu od glagola *nositi* i prefiksa *vrh*. Očito je, naime, da se radi o istom tipu složenice kao kod glagola *ponositi se*, tj. o istoj semantičkoj svezi, jer i prefiks *po* u glagola *ponositi se* signira, također, poziciju iznad nečega (po nečemu – *vrh* nečega); međutim, sveza sa *vrh* nije notirana u Skokovom rječniku.³ Pri tom je očigledno da je u glagola *vrhnositi* jače istaknuto stremljenje prema gore, s obzirom da *vrh* (*vrhunac*) još čuva u izvjesnoj

² Pregledani su još: Sv. Ristić i J. Kangrga, Rečnik srpskohrvatskog i nemačkog jezika, Beograd, 1928; V. St. Karadžić, Srpski rječnik istumačen njemačkim i latinskijem riječima, Beč, 1852; Đ. Daničić, Rječnik iz književnih starina srpskih, Beograd, 1863–1864.

³ Etimolojski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, knj. II, Zagreb, 1972, str. 512, knj. III, 1973, str. 624.